

Az Arany János Gimnázium

zhh

HONISMERET

Iskola a város fölött

A Hegyalja úton át Budára tartva azonnal szemünkbe ötlék a Sas-hegy oldalában emelkedő hatalmas épület, az Arany János Intézet. Iskolánk, ha nem is olyan régi és patinás, mint a hajdani nagy gimnáziumok, történetében nyomon követhetjük az utolsó ötven év eseményeit, társadalmi változásait. Volt leányliceum, melyben apácák tanítottak, Oleg Kosevoj szovjet ösztöndíjas intézet, ma *Arany János Általános Iskola és Gimnázium*.

Az iskolában 1948-ig tanító apácarend, a *Notre Dame de Sion* (Sioni Miasszonyunk) szerzetesnői 1904-ben érkeztek Magyarországra. Ez a tanítórend főleg idegen nyelvek oktatására specializálta magát. Budapesti intézetükben, amely három évig az Albrecht (ma Hunyadi János) úton, 1907-től pedig az Artila utcában volt, bentlakásos elemi és polgári iskolát tartottak fenn, és nyelvtanfolyamokat szerveztek. 1910-ben a Villányi útra költöztek, egy akkoriban igen modernnek számító épületbe. 1930-ra épült fel a Sas-hegyen a liceum. Akkor az egész környéken egymagában állt. Igen jól felszerelt és

méregrága intézet volt. Németh László írja *Lányaim* c. kötetében – Ágnes lánya fél éves sas-hegyi szerepléséről –: „A sas-hegyi zárda nemcsak a kibaktató látogatók fölött van magasan, de a pénztárcák fölött is.” S ha megnézzük például az 1932/33-as

III. évfolyamot, a nevek is elárulják, hogy előkelő, gazdag családok lányai tanultak itt: Beyer Livia, Both Katalin, Czapkay Mária Terézia, Füzesséry Ludmilla, Jenei Sára, báró Karg Mária, Kussevich Zóra, gróf Mailáth Mária Rozália, Mártonffy

Fedóra, Mihálffy Ilona, Nachtnebel Anna Mária, Schummel Izabella, gróf Serényi Henrietta, gróf Serényi Mária Anna, Vásárhelyi Veronika, báró Villani Józsa, Waldbauer Márta, Ugron Éva, gróf Bethlen Éva.

Az iskolában az oktatás német és francia nyelvű volt. A liceum felszereléséről, az intézeti életéről képet kapunk, ha fellapozzuk az 1932/33. évi értesítőt: „Intézetünk Csonka-Magyarország egyetlen leányközépiskolája, amelyben a nyugat-európai szabadlevegős iskolarendszer nagyrészt megvalósult. Az épület a Sas-hegy fenyőfákkal beültetett oldalán emelkedik árnyas parkkal, fenyőligettel, hatalmas játszótérrel, tenisz- és korcsolyapályákkal. Ősszel-tavasszal a növendékek reggeltől estig a szabadban tartózkodnak, mert minden osztálynak van külön lugasa, ahol a tanítás zavartalanul folyik. Kedvezőtlen idő esetén a teniszt, korcsolyázást vagy játékot a környékbeli hegyek közé tett séta helyettesíti.” Az intézet fizikai és kémiai előadóval, gazdag biológia- és rajzszeretéssel, a legmodernebb szemléltető eszközökkel rendelkezett.

A nyilvános tanulók száma az öt osztályban együttvéve 64 fő volt, a magántanulók 14-en voltak. A szülők foglalkozása: földbirtokos 40%, köztisztviselő 18%, magántisztviselő 12%, katonatiszt 7%, tanár 1%, ügyvéd, orvos, mérnök 12%, író 1%, nagyiparos 6%, nagykereskedő 1%, nyugdíjas (nyugalmozott miniszter) 1%, magánzó 1%. Az iskolához neogót stílusban épült kápolna tartozott, amely egyébként az intézet épületéhez hasonlóan építészetileg teljesen jelentéktelen volt. A diákok minden-

A Notre Dame de Sion épülete. Jobb oldalon a II. világháborúban lebombázott kápolna

Siklós Péter felvételei és reprodukciói

nap szentmisén vettek részt. A kápolnát a II. világháború alatt bombatalálat érte, újjáépítésére nem került sor.

Az 1948/49-es év átmeneti időszak volt az intézet történetében: az apácák még itt laktak a keleti szárnyban, de a földszinten már állami általános leányiskola, az emeleten pedig leányotthon működött. 1949-ben az intézetet *Oleg Kosevoj*-ról – az Ifjú Gárda vezérééről – nevezték el, és szovjet ösztöndíjas iskola lett. Az *Oleg Kosevoj*-ba évente körülbelül 300–500 munkásfiatal került, akik egyéves előkészítő után a Szovjetunió egyetemén tanultak tovább. Az intézetbe először szakérttségizetteket vettek fel, akik itt kaptak orosz nyelvű szakmai továbbképzést. Később már a gimnázium harmadik osztályából választották

ki a tanulókat, ők már itt is érettségiztek. Nemcsak a tanulókat válogatták országos beiskolázással, hanem a tanárokat is. A legjobb orosz-szakos tanárokat gyűjtötték ide össze. Az itt végzett, ma 45–50 éves korosztály tagjai közül többen dolgoznak a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságánál, és egyéb területeken is fontos posztokat töltenek be.

A tanulók napi két órában, egy év alatt megtanultak oroszul. Az első félév a megalapozást szolgáltatta, a második félévben a választott egyetemi szaknak megfelelő szakszövegeket dolgoztak föl. A különböző szakoknak megfelelő tagozatos osztályok voltak. Az osztályfőnök csaknem minden idejét a rábízott osztállyal töltötte, foglalkozásokat és politikai tájékoztatást tartott. A tanároknak és a diákoknak közös szín-

házlátogatásokat, kirándulásokat, osztálygyűléseket szerveztek.

Az *Oleg Kosevoj* Intézet igazgatói 1949/50-ben Kovács József, 1950/51-ben Kovács Margit, 1951–1954-ben Sárdi János voltak.

1954-re mindenütt emelkedett az orosz nyelv oktatásának színvonala, ezért a szovjet egyetemekre kerülőknél áttértek a ma is szokásos felkészítésre. Így az intézet elvesztette jelentőségét, és 1954-ben megszűnt. Ettől kezdve általános iskola és gimnázium működik az épületben (mindkettőhöz tartozik diákotthon is). Az *Oleg Kosevoj* Intézet felszerelése, könyvtára az Arany János Gimnáziumra maradt, mely különleges, kiemelt oktatási intézmény lett.

Az Arany János Intézet története két szakaszra osztható: az

első tíz évben a tizenkét osztályos rendszerrel kísérleteztek. A második időszakban, ugyancsak kísérletként, az iskola munkája közvetlenül egy-egy tudományos intézethez kapcsolódott.

Az iskolába először csak fiúk járhattak, később vegyes osztályokat indítottak, de a diákotthonban jelenleg is csak fiúk laknak. A kollégium gimnáziumhoz tartozó részében 100 tanulónak, köztük 60 állami gondozottnak kellett helyet biztosítani, de föl kellett venni a körzetben lakó tanulókat is, így az intézet kezdetől fogva helyhiánnyal küzdött. A második évben a gimnáziumi és az általános iskolai diákotthont összevonták. Az összevont otthonban a gimnazisták voltak a „családfők”, akik igyekeztek az állami gondozott gyermekek részére is otthonossá tenni a környezetet.

1966 után a környéken egyre több családi és társasház épült – évről-évre szaporodott az általános iskolások és a gimnazisták száma. Ezért az addigi két felsőtagozatos osztály helyett hármat kellett nyitni, és a gimnáziumban is párhuzamos osztályokat indítottak. Az épület zsúfoltsága tovább nőtt, és az 500 tanuló befogadó intézetbe 1965-ben már 800 tanuló járt.

1954-ben indult az első olyan évfolyam, amely itt végezte a 12 osztályt, alig változó osztályközösségben, csaknem ugyanazoknak a tanároknak a vezetésével.

Az intézet az évek során egyre jobb eredményeket ért el, bár a zsúfoltság növekedésével tárgyi adottságai egyre inkább lemaradtak a többi iskolától, a szűk alagsori helyiségekbe és a szaktárgyi előadókba is osztályokat kellett helyezni.

Az iskola történetének második szakasza 1964-től napjainkig terjed. Az első lényeges változás ebben az időszakban az volt, hogy a lebombázott kápolna helyén a régi épülethez csatlakozó, új szárny épült a Magyar Tudományos Akadémia Pszichológiai Intézetének Pedagógiai Osztálya számára. A pszichológusok a tanárokkal szorosan együttműködve új pedagógiai módszereket dolgoztak ki, melyeknek hatékonyságát az általános iskolások tanulmányi versenyeken elért jó eredményei igazolták.

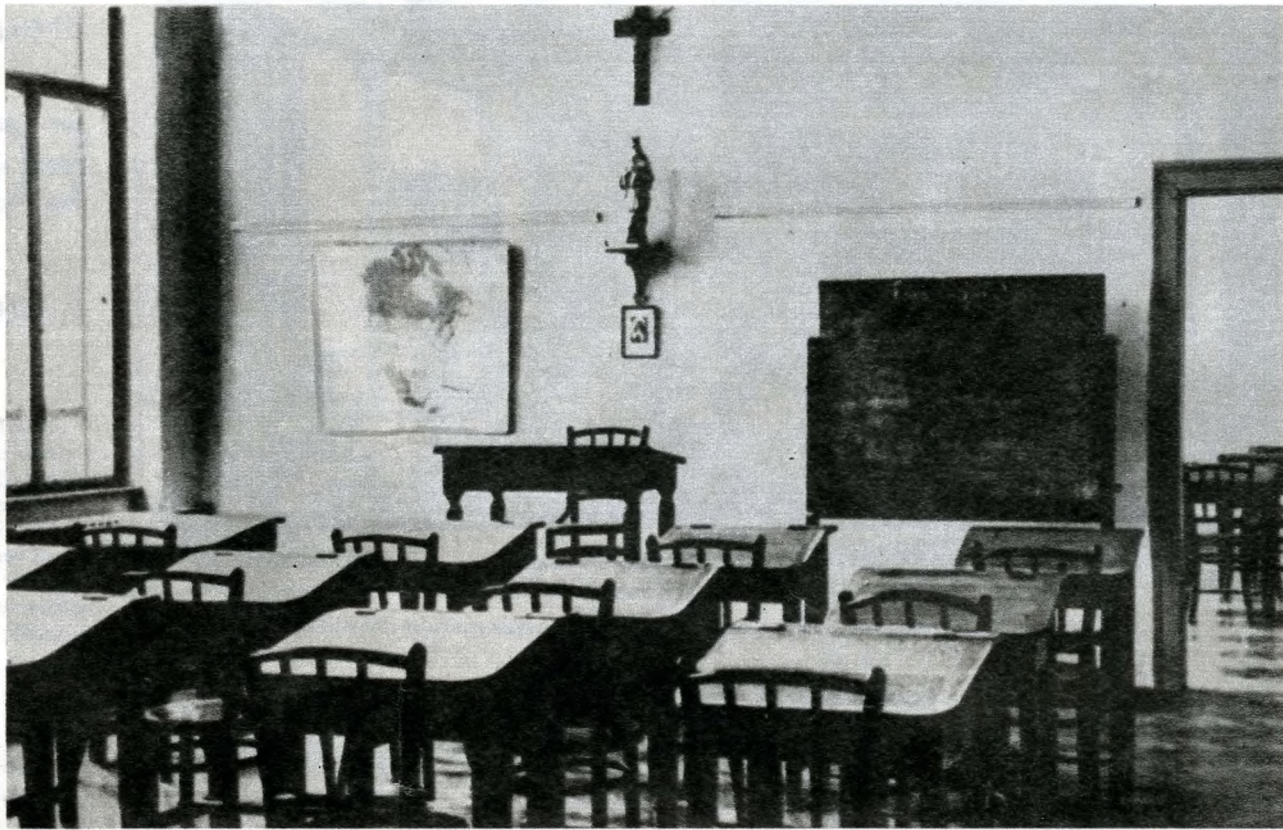
1968-tól az iskola ismét a XII. kerületi tanács hatáskörébe került. Ekkor a tanulók létszáma már meghaladta az ezret. Az utóbbi években új sportpályákat építettek, de az intézetnek, sajnos, csak egy kisebb tornaterme van; s ez kevés: hetente egyszer minden osztálynak reggel hét órakor van testnevelési órája.

1974-ben ünnepeltük az Oleg Kosevoj Intézet 25 és az Arany János Általános Iskola és Gimnázium 20 éves fennállásának évfordulóját. Az iskola vezetősége és a KISZ-szervezet gazdag kulturális és sport programot állított össze. Nagy öröm volt nekünk, mai „Aranyosok”-nak találkozni a hajdani „Oleg Kosevojosokkal”, akik közül sokat már jól ismertünk a rádióból, televízióból, az újságokból. Megjelent egy, az iskolát részletesen bemutató jubileumi évkönyv is.

**Németh Anna
és Lengyel Gábor**

az Arany János Gimnázium tanulói

Szakkörvezető tanár:
dr. Giday Kálmán

I. osztály a Notre Dame de Sionban

A korábbi díszterem ma tornateremként szolgál

Az egykori tenispályák

Részlet az intézet melletti parkból

